

Aktuárské vědy

Oběti z kruhu spolupracovníků Aktuárských věd

Aktuárské vědy, Vol. 8 (1948), No. 1, 4–6

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/144709>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Doba okupace vyžádala si velmi těžkých obětí z kruhu spolupracovníků Aktuárských věd. Připomínajíc si utrpení těchto mučedníků, slibujeme zachovávat je trvale ve vděčné paměti.

RNDR VILÉM HAVLÍK. Jednou z nejtěžších ztrát, kterou způsobila nacistická okupace v kruzích pojistných matematiků, bylo umučení RNDr Viléma Havlíka, ředitelského rady Ústřední sociální pojišťovny a odpovědného redaktora Aktuárských věd, který byl pro ilegální činnost v r. 1944 zatčen a později, ačkoliv následkem týrání těžce onemocněl, zařazen do transportu vězňů odvážených v listopadu 1944 do koncentračního tábora v Dachau. V Linci byl již v beznadějném stavu z transportu vyňat a odvezen do tamní nemocnice, kde zanedlouho skončil.

Narodil se v Praze 15. VI. 1898, kde se po ukončení gymnasijských studií věnoval studiu matematiky a fyziky na přírodovědecké fakultě. V r. 1922 složil zkoušku z pojistné matematiky a statistiky a studium ukončil rigorózními zkouškami v témže roce. Až do r. 1925 byl asistentem na Karlově universitě při stoličce užití matematiky, současně však věnoval své síly sociálnímu pojištění, které od roku 1925 upoutalo jeho zájem úplně. Pracoval v kanceláři pro přípravu zákona o sociálním pojištění při ministerstvu sociální péče v Praze, kde se zúčastnil prací pojistně matematických i legislativních s mimořádnou iniciativní plí. Po utvoření Ústřední sociální pojišťovny v r. 1926 přešel do jejích služeb a zůstal jí věren až do svého zatčení. Vybudoval statistické a evidenční oddělení Ústřední sociální pojišťovny, které je chloubou sociálního pojištění. Byl členem všech komisí pro novelisaci sociálního pojištění, dělnického, pensijního i hornického. Pro pojištění pensijní vypracoval (spolu s dr Podlipským) podrobné početní podklady, které byly do nedávna jediným dílem toho druhu u nás.

Přes všechno zaneprázdnění v oboru sociálního pojištění nezapomínal dr Havlík na vědeckou činnost. Několik odborných článků uveřejnil v Časopise pro pěstování matematiky a fyziky a v Aktuárských vědách, pro něž pracoval od počátku s největší obětavostí jako zodpovědný redaktor. Zvláštní zmínky zasluhuje, že soustavně aplikoval metody nomografické na problémy pojišťovací a statistické. (Über die Bedeutung und Anwendung der Nomogramme in der Versicherungsmathematik, Akt. vědy 1929 a j.). Jeho ztrátu obzvláště těžce pocíujeme při obnoveném vydávání tohoto časopisu.

Ztráta dr Havlíka není bolestná jen s hlediska sociálního pojištění a pro odbornou veřejnost pojistně-matematickou a statistickou, nýbrž také pro osvětovou činnost, zvláště v řadách dělnických. Dr Havlík pracoval velmi obětavě v Dělnické akademii, v Masarykově lidovýchovném ústavě, v Abstinentsním svazu a v jiných korporacích, kde usiloval o kulturní povznesení širokých lidových vrstev, pro něž měl hluboké lidské pochopení. Byl také

milovníkem a znalcem hudby, kterou popularisoval ve své lidovýchovné činnosti, a stejně byl zaujat i pro krásnou literaturu.

Za okupace prohloubil ještě více svou lidovýchovnou činnost. Chodil mezi dělnictvo, dodával odvahy a pomáhal, kde bylo zapotřebí. Stranil se všeho oficiálního působení, zato se věnoval s neúmornou plní přípravám na dobu poválečnou. Svůj čas rozdělil svým dvěma láskám — lidovýchově a sociálnímu pojištění. Se svými spolupracovníky vypracoval plán organizace lidovýchovné služby, pro sociální pojištění připravil podrobné návrhy na úpravu národního pojištění, které podložil přesnými výpočty pojistné matematickými a podrobnými statistickými údaji. Tento plán byl základem prací odborných komisí pro vybudování národního pojištění v ČSR po revoluci. Naše sociální pojištění v něm ztratilo odborníka, kterého bude postrádat ještě dlouhá léta.

RNDR JAROSLAV STRÁNSKÝ, narozený 21. XI. 1902 ve Velvarech, po absolvování gymnasia vstoupil na přírodovědeckou fakultu Karlovy university, kde v roce 1925 složil závěrečnou zkoušku cyklu přednášek o pojistné matematice a matematické statistice a v roce 1926 dosáhl gradu doktorského. Do služeb Všeobecného pensijního ústavu v Praze vstoupil 1. XII. 1925 jako pojistný matematik, v r. 1934 se stal přednostou matematického oddělení, v roce 1936 byl jmenován místotajemníkem ústavu. Pro svůj původ byl suspendován od 15. III. 1939 a od 1. VI. 1940 pensionován. Dne 10. ledna 1942 byl v Terezíně popraven pro bezvýznamné porušení nelidských kázeňských předpisů. Jeho osud je tím tragičtější, že dvakrát byl shodou okolností zmařen jeho odchod do ciziny. Po prvé se tak stalo, když měl být zprostředkováním Mezinárodního úřadu práce povolán jako expert pro sociální pojištění do jednoho jihoamerického státu; tato naděje byla zničena pádem vlády tohoto státu. Po druhé se měl státí úředníkem M. Ú. P., avšak ani to se neuskutečnilo pro přechodné přesídlení a omezení činnosti M. Ú. P. po pádu Francie.

Dr Stránský měl vedle odborného vzdělání matematicko-statistického také všechny vlastnosti potřebné pro vedoucího úředníka: smysl pro správné otázky, schopnost pohotového konceptu, dobrou znalost cizích jazyků a schopnost jednat s lidmi. Záhy se vypracoval na jednoho z nejlepších odborných úředníků Všeobecného pensijního ústavu a jako osobní tajemník a nejbližší spolupracovník prof. Schoenbauma měl příležitost zúčastniti se význačným způsobem budování pensijního pojištění. Zvláště vynikající byla jeho účast při vypracování pojistné matematických bilancí Všeobecného pensijního ústavu a při zpracování výsledků statistických šetření ústavu, o nichž publikoval řadu článků, hlavně v časopise „Pensijní pojištění“. Do Aktuárských věd napsal s Ing. Bulinou článek „The development of population in the Czechoslovak Republik“ (1929), v němž se jako jeden z prvních

u nás zabýval problémy růstu populace. Vedle toho přispěl dr Stránský do Aktuárských věd i do jiných časopisů řadou dalších prací, z nichž zasluhuje pozornosti zvláště článek „Les sorties des assurances sociales“ (Akt. v. 1936).

V dr Stránském ztratilo naše sociální pojištění vynikajícího odborníka, věda nadějného pracovníka a jeho spolupracovníci dobrého přítele.

RNDR RUDOLF POLÁK narodil se 19. II. 1909 v Praze, kde se po absolvování reálky věnoval studiu pojistné matematiky na technice, které ukončil státní zkouškou v r. 1928. Poté přešel na přírodovědeckou fakultu Karlovy university, kde v roce 1933 promoval na doktora přírodních věd. Celý svůj život zasvětil službě sociálnímu pojištění. Pracoval v Ústřední sociální pojišťovně jako matematik, později se stal zástupcem přednosty statistického oddělení. Svými odbornými znalostmi přispěl podstatně k vytvoření nových početních podkladů dělnického pojištění. V Aktuárských vědách uveřejnil několik prací a recensí.

Když v r. 1939 Němci okupovali náš stát, musel být dr Polák pro svůj původ propuštěn ze služeb Ústřední sociální pojišťovny. Jeho znalostí využila Židovská náboženská obec, pro niž vedl statistickou službu. Až do r. 1944 se udržel v Praze, kde se mohl potají stýkati se svými přáteli a účastniti se iniciativně prací na přípravě reformy sociálního pojištění pro dobu poválečnou. V r. 1944 byl odsunut a zahynul pravděpodobně v Polsku v některém z nacistických koncentračních táborů. Sociální pojištění a pojistná matematika ztratily v něm slibného vědeckého pracovníka.

RNDR ET JUDR ANTONÍN KOLLERT, narozený 18. IV. 1907 v Horní Radechové v náchodském okrese, věnoval se po ukončení studií na reálném gymnasiu v Náchodě studiu pojistné matematiky na technice v Praze, které ukončil státní zkouškou v r. 1929. Pak pokračoval ve studiu aplikované matematiky na přírodovědecké fakultě Karlovy university, kde na základě disertační práce z teorie rizika dosáhl v r. 1931 titulu doktora přírodních věd. Vstoupil do služeb pojišťovny „Praha“ jako pojistný matematik a dosáhl tam funkce tajemníka matematického oddělení. Snaha po dalším rozšíření odborné kvalifikace vedla jej k studiu práv, jež ukončil v r. 1938 dosažením hodnosti doktora věd právních a státních. Přes zaneprázdnění praktickým zaměstnáním a dalším studiem dr Kollert sledoval pilně pokroky pojistné matematické vědy, avšak předčasná smrt mu znemožnila, aby využil svého bohatého nadání a vzdělání ve prospěch našeho pojišťovnictví. Pro účast na odboji byl 7. II. 1940 zatčen a 2. X. 1942 popraven v Berlíně-Plötzensee.